

Харківська
державна
зооветеринарна
академія

Інформаційно-
бібліотечний
та
редакційно-
видавничий
центр

ПИЛИПЕНКО
Михайло Юхимович
(1918-2002)

доктор ветеринарних наук,
професор,
завідувач кафедри гістології і
ембріології
Харківського зооветеринарного
інституту

ПИЛИШЕНКО М. Ю.

(1918-2002)

**Доктор ветеринарных наук,
профессор**

**Міністерство освіти і науки України
Харківська державна зооветеринарна академія
Інформаційно-бібліотечний
та редакційно-видавничий центр**

**ПИЛИПЕНКО
Михайло Юхимович
(1918-2002)**

**Біобібліографічний покажчик
наукових праць
за 1955-2001 роки**

Харків 2016

УДК 012: 636: 611

ББК 45.2я1

П 32

Укладачі:

Зінаїда Іллівна Шакула (провідний фахівець бібліотеки)

Галина Віталіївна Свириденко (директор бібліотеки)

Тетяна Олександрівна Зінченко (завідувач відділу інформаційних технологій та комп'ютерного забезпечення)

Пилипенко Михайло Юхимович : біобібліографічний покажчик наукових праць за 1955-2001 роки / укладачі : З. І. Шакула, Г. В. Свириденко, Т. О. Зінченко ; Інформаційно-бібліотечний та редакційно-видавничий центр ХДЗВА. – Харків, 2016. – 38 с.

Біобібліографічний покажчик наукових праць доктора ветеринарних наук, професора Михайла Юхимовича Пилипенка містить повний перелік його друкованих праць, дисертацій, що виконані під його керівництвом, список публікацій про життєвий шлях та наукову діяльність, предметно-тематичний та іменний покажчики.

Михайло Юхимович автор та співавтор 169 наукових праць. Під його керівництвом захищено 5 дисертацій.

Покажчик розрахований на науковців та фахівців у галузі ветеринарної медицини, студентів, аспірантів та викладачів ВНЗ.

ОСНОВНІ ДАТИ ЖИТТЯ ТА ДІЯЛЬНОСТІ

професора Михайла Юхимовича Пилипенка

19жовтня 1918	Народився у місті Валки Харківської області
1935	Закінчив Валківську середню школу
1935-1938	Навчання у Валківському ветеринарному технікумі
1938-1939	Ветеринарний фельдшер у Харківському санітарно-бактеріологічному інституті ім. І.І. Мечнікова
1939	Студент Харківського ветеринарного інституту
1940	Призив до лав Червоної армії
1941-1944	Південно-західний та Південно-кавказький фронти Великої вітчизняної війни, поранення, інвалідність
1944-1947	Продовження навчання у Харківському ветеринарному інституті
1947	Аспірант при кафедрі гістології і ембріології під керівництвом професора Є.Ф. Лисицького
1948	Перерва в навчанні за станом здоров'я, лікування
1948-1952	Заступник директора з навчальної роботи у Валківському ветеринарному технікумі
1952	Продовження навчання в аспірантурі
1954	Асистент кафедри гістології і ембріології ХВІ
1956	Захист дисертації на здобуття вченого ступеня кандидата біологічних наук за темою «Ембріональний розвиток курчат в інкубаторі «Рекорд-39» і перехід їх у постембріональний стан»
1959	Доцент кафедри гістології і ембріології ХВІ

- 1975**   Захист дисертації на здобуття вченого ступеня доктора ветеринарних наук «Вилочковая железа (тимус) в онтогенезе уток и ее реакции на некоторые воздействия»
- 1976**   Присвоєна вчена ступінь доктора ветеринарних наук
- 1978**   Присуджено вчене звання професора
- 1979**   Призначений завідувачем кафедри гістології і ембріології ХЗВІ
- 1996**   За станом здоров'я залишив кафедру і вийшов на заслужений відпочинок
- 29 липня**   Пішов із життя, залишивши по собі добру пам'ять
- 2002**

*Користь, яку вчений як такий приносить нації,
вимірюється кількістю нових знань, якими він її збагачує.*

Максвелл

ПРОФЕСОР ПИЛИПЕНКО МИХАЙЛО ЮХИМОВИЧ

Пилипенко М.Ю. народився 19 жовтня 1918 року у місті Валки Харківської області. Його батьки - селяни, з дитинства виховали в нього відвертість, чесність, повагу до людей і праці. Саме ці якості визначили весь життєвий шлях М.Ю. Пилипенка. Після закінчення восьми класів Валківської середньої школи у 1935 році він вступив до Валківського ветеринарного технікуму, обравши нелегку професію ветеринарного фельдшера.

Закінчивши технікум у 1938 році, Пилипенко М.Ю. один рік працює ветеринарним фельдшером – помічником імунізатора у Харківському санітарно-бактеріальному інституті ім. І.І. Мечнікова. Причетність до науково-дослідної роботи, що проводилася в інституті, збудила в ньому інтерес і бажання наблизитись до неї.

У 1939 році Пилипенко стає студентом Харківського ветеринарного інституту. Закінчення інституту значно відтяглося: у 1940 році – призив до Червоної армії, 1941-1944 роки – Південно-західний та Південно-кавказький фронти Великої вітчизняної війни, важке поранення, шпиталь, інвалідність.

Все це не зломило М.Ю. Пилипенка і в 1944 році він повертається до навчання. Після закінчення у 1947 році Харківського ветеринарного інституту він був відмічений, як один з кращих випускників і отримав пропозицію залишитись в інституті на посаді загального асистента при кафедрі клінічної діагностики. Але М.Ю. Пилипенко вирішує продовжити навчання. У цьому ж році поступає до аспірантури при кафедрі гістології і ембріології. Його науковим керівником став професор, доктор ветеринарних наук Є.Ф. Лисицький, який по праву вважається засновником харківської школи ветеринарних морфологів-птахівників. Він і його учні заклали наукове

підґрунтя для промислової технології штучної інкубації яєць, дослідили морфогенез органів і систем органів птахів в період інкубації і після виводу.

У 1948 році М.Ю. Пилипенко за станом здоров'я був змушений перервати навчання в аспірантурі. Після лікування протягом 1948-1952 років він працював у Валківському ветеринарному технікумі заступником директора з навчальної роботи. Але відчуття нереалізованих планів, потяг до наукового пошуку весь час повертали його думки до продовження розпочатої наукової роботи в аспірантурі. Саме тому, у 1952 році М.Ю. Пилипенко вдруге стає аспірантом професора Є.Ф. Лисицького і у 1956 році успішно захищає дисертацію на здобуття вченого ступеня кандидата біологічних наук за темою «Ембріональний розвиток курчат в інкубаторі «Рекорд-39» і перехід їх у постембріональний стан».

Все своє наступне життя М.Ю. Пилипенко присвятив роботі у стінах кафедри гістології і ембріології ХВІ, пізніше ХЗВІ. Педагогічний стаж М.Ю. Пилипенка розпочався ще в аспірантурі у 1954 році, працюючи спочатку асистентом, а з 1959 року – доцентом кафедри.

Поєднання наукової і педагогічної роботи, наполегливість і відповідальність були завжди основою професійного росту М.Ю. Пилипенка. Незмінним напрямком наукової роботи М.Ю. Пилипенка було вивчення ембріонального розвитку птахів, органогенезу травної, сечостатевої системи та морфологічних особливостей будови органів кровотворення та імунного захисту.

На початку 60-х років серед біологічних наук пріоритетного розвитку набула імунологія. Саме в цей період М.Ю. Пилипенко з притаманною йому наполегливістю і ретельністю розпочав дослідження вилоккової залози сільськогосподарської птиці. Він дослідив морфофункціональний ембріогенез тимусу у різних видів птиці, морфологічні зміни його в постембріональному онтогенезі, вплив тимектомії на перебіг фізіологічних процесів в організмі, морфологічні зміни в тимусі і бурсі Фабрициуса при експериментальному туберкульозі, саркомі Рауса, вірусному гепатиті, при

паразитарних захворюваннях. Велику увагу М.Ю. Пилипенко приділив з'ясуванню корелятивних морфофункціональних зв'язків між тимусом, бурсою Фабрициуса, гіпофізом і наднирковими залозами та пов'язаному з ними особливостями клітинних реакцій у тимусі з боку еозинофільних лейкоцитів і тучних клітин. Накопичений багатий матеріал став основою докторської дисертації «Вилочковая железа (тимус) в онтогенезе уток и ее реакции на некоторые воздействия», яка була захищена у 1975 році. У 1976 році йому була присвоєна вчена ступінь доктора ветеринарних наук, а у 1978 році – вчене звання професора. У 1979 році М.Ю. Пилипенко був призначений завідувачем кафедри гістології і ембріології ХЗВІ.

Після захисту докторської дисертації М.Ю. Пилипенко продовжує поєднувати педагогічну і наукову роботу. Коло його інтересів охоплювало не лише теоретичні, а й практичні питання птахівництва, пов'язані з впливом на організм і продуктивність птиці різних факторів утримання, незбалансованої годівлі і гіповітамінозів, забруднення кормів мікотоксинами та інше.

Високий рівень відповідальності завжди був пріоритетом у всіх напрямках діяльності М.Ю. Пилипенка. За результатами наукових досліджень М.Ю. Пилипенко опублікував 162 праці. Підготував одного доктора та сімох кандидатів наук.

Особливу увагу М.Ю. Пилипенко приділяв навчальному процесу. Він є співавтором першого підручника з гістології українською мовою «Цитологія, гістологія, ембріологія» для студентів факультетів ветеринарної медицини, що вийшов із друку у 2001 році.

Наукову, педагогічну діяльність М.Ю. Пилипенко поєднував з громадською роботою, спочатку в комсомольській організації, а пізніше в комуністичній факультету і інституту. На громадській роботі він завжди користувався повагою і авторитетом, виявив себе як принципова, чуйна і безкорислива людина.

У 1996 році за станом здоров'я М.Ю. Пилипенко залишив кафедру і вийшов на заслужений відпочинок, але до останніх днів життя не втрачав

зв'язок з кафедрою і навчальним закладом, якому присвятив все своє життя. Життєвий шлях М.Ю. Пилипенка відмічений 10 урядовими нагородами, в тому числі одним орденом.

М.Ю. Пилипенко пішов із життя 29 липня 2002 року, залишивши по собі добру пам'ять.

О.Є. Жигалова

Доцент кафедри анатомії і гістології ім. професора Т.Г. Цимбала

ХРОНОЛОГІЧНИЙ ПОКАЖЧИК ПУБЛІКАЦІЙ

1955

1. *За высокие* показатели выводимости цыплят / М. Е. Пилипенко, П. Ф. Щербина // Птицеводство. – 1955. - № 4. – С. 10-11.
2. *Кормление* кукурузой повышает выводимость кур / М. Е. Пилипенко, П. Ф. Щербина // Птицеводство. – 1955. - № 11. – С. 13-14.

1957

3. *Мелкое* куриное яйцо / М. Е. Пилипенко // Природа. – 1957. - № 2. – С. 112.
4. *Содержание* гемоглобина и эритроцитов у цыплят в зависимости от условий инкубации / М. Е. Пилипенко // Физиологический журнал СССР. – 1957. – Т. 43, № 10. – С. 970-974.

1958

5. *Застосування* хлористого кобальту для годівлі качок / М. Ю. Пилипенко // Соціалістичне тваринництво. – 1958. - № 9. – С. 30.

1959

6. *Гематологічні* дослідження як додатковий метод біологічного контролю при інкубації / М. Ю. Пилипенко // Наукові праці Української дослідної станції птахівництва. – 1959. – Т. 7. – С. 141-143.
7. *Ембріогістогенез* каченят у зв'язку з відгодівлею маточного поголів'я кобальтом / Г. С. Крок, М. Ю. Пилипенко, П. П. Щербина // Наукові праці Української дослідної станції птахівництва. – 1959. – Т. 7. – С. 42-48.
8. *Микроэлементы* в утководстве / М. Е. Пилипенко // Совхозное производство. – 1959. - № 3. – С. 73.
9. *Эмбриональное* развитие цыплят при инкубировании в инкубаторе «Рекорд-39» / М. Е. Пилипенко // Научные труды Украинской опытной станции птицеводства. – 1959. – Т. 6. – С. 225.

1960

10. **Вплив** деяких мікроелементів на продуктивність качок, ембріогенез та виводимість каченят / М. Ю. Пилипенко // Наукові основи інтенсивного птахівництва : зб. наук. праць Українського науково-дослідного інституту птахівництва. – Київ, 1960. – Т. 8. – С. 74-88.
11. **Гистоструктурные** особенности эмбрионального и постэмбрионального онтогенеза цыплят в зависимости от условий инкубации / Г. С. Крок, М. Е. Пилипенко // Сборник трудов Харьковского ветеринарного института. – Харьков, 1960. – Т. 24. – С. 41-48.
12. **Гістохімічне** дослідження зародкових тканин качок – показник інтенсивності їх ембріогенезу / Г. С. Крок, М. Ю. Пилипенко // Вісник с.-г. науки. – 1960. - № 7. – С. 107-108.
13. **Динамика** содержания сухого вещества в эмбрионах и потеря в весе яиц кур при инкубации / М. Е. Пилипенко // Сборник трудов Харьковского ветеринарного института. – Харьков, 1960. – Т. 24. – С. 55-60.
14. **Дослідження** ембріонального розвитку курчат в зв'язку з умовами інкубації / Г. С. Крок, М. Ю. Пилипенко, М. М. Лень // Наукові основи інтенсивного птахівництва : зб. наук. праць Українського НДІ птахівництва. – Київ, 1960. – Т. 8. – С. 108-113.
15. **Застосування** нових методів дослідження при вивченні інтенсивності розвитку качиних ембріонів / Г. С. Крок, М. Ю. Пилипенко, А. У. Биховець // Наукові основи інтенсивного птахівництва : зб. наук. праць Українського НДІ птахівництва. – Київ, 1960. – Т. 8. – С. 89-93.
16. **К вопросу** взятия крови у гусей, уток и кур / М. Е. Пилипенко, Т. Г. Цымбал // Птицеводство. – 1960. – № 2. – С. 36-37.
17. **К вопросу** эмбриогенеза кроветворных органов у уток / М. Е. Пилипенко // Тезисы докладов 3 Всесоюзного совещания эмбриологов, 1-5 февраля. – Москва, 1960.
18. **Об изменениях** гематологических показателей цыплят в зависимости от условий инкубации / М. Е. Пилипенко // Сборник трудов Харьковского ветеринарного института. – Харьков, 1960. – Т. 24. – С. 60-65.

1961

19. **Вплив** кукурудзяно-морквяного силосу при годівлі качок на ембріогенез та виводжування каченят / Г. С. Крок, П. П. Щербина, М. Ю. Пилипенко // Вісник с.-г. науки. – 1961. - № 4. – С. 77.
20. **Вплив** мікроелементів кобальту, міді, марганцю і цинку на несучість птиці, ембріогенез і виводимість молодняка / П. П. Щербина, Г. С. Крок, М. Ю. Пилипенко // Наукові праці Українського НДІ птахівництва. – 1961. – Т. 9, вип. 1. – С. 67-79.
21. **До питання** гістогенезу кровотворних органів качок в ембріональний період розвитку / М. Ю. Пилипенко // Птахівництво : зб. наук. праць Українського НДІ птахівництва. – Київ, 1961. – Т. 9, вип. 1. – С. 97-100.
22. **До питання** про виявлення статевого диморфізму у качок за гематологічними показниками / М. Ю. Пилипенко // Птахівництво : зб. наук. праць Українського НДІ птахівництва. – Київ, 1961. – Т. 9, вип. 1. – С. 101-103.
23. **Матеріали** к изучению вилочковой железы / М. Е. Пилипенко // Пути увеличения производства и снижения себестоимости продуктов животноводства. – Харьков, 1961. – С. 203-205.
24. **Основные** причины невысокой выводимости яиц с.-х. птиц при искусственной инкубации и пути их устранения / М. Е. Пилипенко // Пути увеличения производства и снижения себестоимости продуктов животноводства. – Харьков, 1961. – С. 193-194.

1962

25. **К возрастной** морфологии вилочковой железы птиц / М. Е. Пилипенко // Закономерности индивидуального развития с.-х. животных. – Москва, 1962. – С. 19-20.

1963

26. **К вопросу** инволюции вилочковой железы у с.-х. птиц / М. Е. Пилипенко // Сборник работ молодых ученых Всесоюзного НИИ птицеводства. – Москва, 1963. – Вып. 5. – С. 265-273.
27. **Морфологические** особенности тимуса и природа телец Гассалья уток и гусей в постэмбриональном онтогенезе / М. Е. Пилипенко // Материалы докладов Всесоюзной науч. конф., посвящ. 90-летию Казанского вет. ин-та. – Казань, 1963. – С. 783.
28. **Некоторые** данные морфологических особенностей вилочковой железы уток и гусей в постэмбриональном онтогенезе / М. Е.

Пилипенко // Материалы науч.-метод. конф. анатомов, гистологов и эмбриологов с.-х. вузов. – Москва, 1963. – Вып. 1. – С. 174.

29. **Эмбриональное** развитие индеек при искусственной инкубации и переход их в постэмбриональное состояние / Г. С. Крок, М. Е. Пилипенко // Научные труды зоофака Харьк. зоовет. ин-та. – Киев, 1963. – Т. 1(12). – С. 63-69.

1964

30. **До питання** про природу тілець Гассалья у птиці / М. Ю. Пилипенко // Птахівництво : респ. міжвід. темат. наук. зб. – Київ, 1964. – Вип. 1. – С. 140-142.
31. **Продуктивність** качок та деякі особливості тимуса і статевих залоз / М. Ю. Пилипенко, М. Г. Курдюков // Птахівництво : респ. міжвід. темат. наук. зб. – Київ, 1964. – Вип. 1. – С. 129-134.

1965

32. **Вікові** особливості за грудинної залози гусей та її зв'язок з продуктивністю / М. Ю. Пилипенко, М. Г. Курдюков // Птахівництво : респ. міжвідомчий темат. наук. зб. – Київ, 1965. – Вип. 2. – С. 46-50.
33. **Гістогенез** органів кровотворення в період ембріонального онтогенезу індиків / Г. С. Крок, М. Ю. Пилипенко // Ветеринарія : респ. міжвідомчий темат. наук. зб. – Київ, 1965. – Вип. 4 : Незаразні хвороби с.-г. тварин. – С. 3-8.
34. **Деякі** морфологічні дані про виличкову залозу качок в онтогенезі / М. Ю. Пилипенко // Ветеринарія : респ. міжвідомчий темат. наук. зб. – Київ, 1965. – Вип. 4 : Незаразні хвороби с.-г. тварин. – С. 15-21.
35. **К морфології** тимуса гусей / М. Е. Пилипенко // Ветеринарія : респ. межвед. темат. наук. сб. – Киев, 1965. – Вып. 8 : Незаразные болезни с.-х. животных. – С. 50-57.
36. **Морфологічні** особливості курячих ембріонів залежно від розміру зародкового диска / Г. С. Крок, М. Ю. Пилипенко // Птахівництво : респ. міжвідомчий темат. наук. зб. – Київ, 1965. – Вип. 2. – С. 95-98.
37. **Некоторые** морфологические данные о тельцах Гассалья / М. Е. Пилипенко // Физиологические и биохимические основы повышения продуктивности с.-х. животных : сб. докладов I и II Всесоюз. конф. по физиолог. и биохим. основам повышения продуктивности с.-х. животных, 1963-1964 гг. – Боровск, 1965. – Вып. 1. – С. 322-325.

38. **О вилочковой** железе птиц / М. Е. Пилипенко // Птицеводство. – 1965. - № 2. – С. 22-23.

39. **Обмін** білків та фосфорних сполук в деяких тканинах гусей в онтогенезі / М. Ю. Пилипенко // Перший український біохімічний з'їзд : тези доп. – Чернівці, 1965. – С. 57-59.

1966

40. **Изучение** биологических свойств инкубационных яиц при содержании маточного поголовья кур в широкогабаритных птичниках / Г. С. Крок, М. Е. Пилипенко // Птицеводство : респ. межвед. темат. науч. сб. – Киев, 1966. – Вып. 3. – С. 40-44.

41. **К морфологии** некоторых органов и тканей уток в норме и эксперименте / М. Е. Пилипенко // Отчетная науч. конф. Харьков. зоовет. ин-та за 1965 год. – Харьков, 1966. – С. 38.

42. **Материалы** к морфологии вилочковой железы домашних свиной / Т. Г. Цымбал, М. Е. Пилипенко // Отчетная науч. конф. Харьков. зоовет. ин-та за 1965 год. – Харьков, 1966. – С. 87.

43. **Морфологические** особенности куриных зародышей в связи с системой содержания маточного поголовья в широкогабаритном и узкогабаритном птичниках / Г. С. Крок, М. Е. Пилипенко // Отчетная науч. конф. Харьков. зоовет. ин-та за 1965 год. – Харьков, 1966. – С. 86.

44. **Морфологічні** та біохімічні зміни вилочної залози гусей в постнатальний період / О. В. Чечоткін, Г. І. Кисельов, М. Ю. Пилипенко // Фізіологія і біохімія с.-г. тварин : респ. міжвідомчий темат. наук. зб.. – Київ, 1966. – Вип. 4. – С. 116-123.

45. **Некоторые** вопросы функционального значения вилочковой железы (тимуса) с.-х. птиц / М. Е. Пилипенко // Материалы 4-й Всесоюз. конф. по физиологическим и биохимическим основам повышения продуктивности с.-х. животных, 12-16 сентября 1966 года. – Боровск, 1966. – Кн. 2.

46. **О морфологии** вилочковой железы некоторых с.-х. птиц в постэмбриональном онтогенезе / М. Е. Пилипенко // Тезисы 7-го Всесоюз. съезда анатомов, гистологов, эмбриологов. – Тбилиси, 1966. – С. 421.

47. **Об эозинофильных** клетках вилочковой железы / М. Е. Пилипенко // Птицеводство : респ. межвед. темат. науч. сб. – Киев, 1966. – Вып. 3. – С. 95-98.

48. **Функциональные** и морфологические изменения тимуса уток под воздействием преднизолона / М. Е. Пилипенко // Исследования в птицеводстве : науч. труды Харьков. зоовет. ин-та. – Киев, 1966. – С. 145-152.

1967

49. **Возрастная** эволюция надпочечников гусей / Г. И. Кисилев, М. Е. Пилипенко // Научные труды Харьков. зоовет ин-та. – Харьков, 1967. – Т. 2(26) : Борьба с болезнями с.-х. животных. – С. 292-298.

50. **Материалы** к морфологии вилочковой железы свиней / Т. Г. Цымбал, М. Е. Пилипенко // Научные труды Харьков. зоовет ин-та. – Харьков, 1967. – Т. 2(26) : Борьба с болезнями с.-х. животных. – С. 282-287.

51. **Морфологические** особенности сумки Фабриция уток в норме и под влиянием преднизолона / М. Е. Пилипенко // Материалы к макро-микроскопической анатомии / Харьков. мед. ин-т. – Харьков, 1967. – Т. 4. – С. 292-295.

52. **О вилочковой** железе (тимусе) гусей, уток, индеек и ее функциональном значении / М. Е. Пилипенко // Доклады Всесоюз. акад. с.-х. наук. – 1967. - № 5. – С. 34-36.

53. **О корковом** и мозговом веществе вилочковой железы в связи с инволюцией этого органа у птиц / М. Е. Пилипенко // Материалы к макро-микроскопической анатомии / Харьков. мед. ин-т. – Харьков, 1967. – Т. 4. – С. 288-291.

54. **О тимусе** гусей в эмбриональном онтогенезе / М. Е. Пилипенко // Ветеринария : респ. межвед. темат. науч. сб. – Киев, 1967. – Вып. 13. – С. 99-103.

55. **Результаты** применения преднизолона у уток / М. Е. Пилипенко, М. А. Штиленко // Научные труды Харьков. зоовет ин-та. – Харьков, 1967. – Т. 2(26) : Борьба с болезнями с.-х. животных. – С. 176-183.

1968

56. **Изменение** белкового обмена у уток под влиянием глюкокортикостероида преднизолона / М. Е. Пилипенко, Ю. М.

Насонов // Научные труды Харьков. зоовет ин-та. – Харьков, 1968. – Т. 3(19) : Повышение продуктивности с.-х. животных. – С. 240-243.

57. **К морфологии** фабрициевой сумки гусей в онтогенезе / М. Е. Пилипенко, В. А. Косов // Научные труды Харьков. зоовет ин-та. – Харьков, 1968. – Т. 3(19) : Повышение продуктивности с.-х. животных. – С. 244-250.
58. **Морфологическая** реакция вилочковой железы цыплят при экспериментальном туберкулезе / М. Е. Пилипенко // Итоги научно-исследовательской работы кафедр Харьков. зоовет. ин-та за 1967 год : материалы науч. конф., 18-22 марта 1968 г. – Харьков, 1968. – С. 232-234.
59. **Об источниках** иннервации вилочковой железы гусей и уток / М. Е. Пилипенко // Труды Харьков. зоовет. ин-та. – Харьков, 1968. – Т. 82. – С. 66-67.
60. **Тимэктомия** и ее влияние на белковый обмен у уток / Г. Н. Фоменко, Ю. М. Насонов, М. Е. Пилипенко // Итоги научно-исследовательской работы кафедр Харьков. зоовет. ин-та за 1967 год : материалы науч. конф., 18-22 марта 1968 г. – Харьков, 1968. – С. 235-236.
61. **Эмбриональное** развитие железы уток / М. Е. Пилипенко // Итоги научно-исследовательской работы кафедр Харьков. зоовет. ин-та за 1967 год : материалы науч. конф., 18-22 марта 1968 г. – Харьков, 1968. – С. 237-238.

1969

62. **Влияние** тимэктомии на некоторые биологические показатели у уток / М. Е. Пилипенко // Научные труды Харьков. зоовет. ин-та. – Харьков, 1969. – Т. 4(28) : Борьба с болезнями с.-х. животных. – С. 142-149.
63. **Вплив** тимектомії на білковий обмін у каченят / Ю. М. Насонов, М. Ю. Пилипенко // Фізіологія і біохімія с.-г. тварин : респ. міжвідомчий темат. наук. зб. – Київ, 1969. – Вип. 10. - С. 87-89.
64. **К вопросу** морфологии органов орбиты домашних птиц / М. Е. Пилипенко, Т. Г. Цымбал // Научные труды Харьков. зоовет. ин-та. – Харьков, 1969. – Т. 4(28) : Борьба с болезнями с.-х. животных. – С. 189-196.
65. **Морфологічна** реакція вилочкової залози курчат при експериментальному туберкульозі / М. Ю. Пилипенко, В. І. Лебедева,

О. І. Рожнятовська // Ветеринарія : респ. міжвідомчий темат. наук. зб. – Київ, 1969. – Вип. 22. – С. 37-42.

66. **Роль** АКТГ в регуляції белкового обмену у уток / Ю. М. Насонов, М. Е. Пилипенко // Физиолого-биохимические основы повышения продуктивности с.-х. птиц : тезисы докл. и проект рекомендаций симпозиума, 9-12 сентября 1969 года. – Москва, 1969. – С. 33-34.

1970

67. **Взаимосвязь** белкового обмена утят с функцией тимуса и коры надпочечников / Ю. М. Насонов, М. Е. Пилипенко // Сборник трудов молодых ученых. - 1970. – Вип. 11. – С. 324-329.
68. **Вікові** та функціональні зміни азотистого метаболізму у качок / М. Ю. Пилипенко, Ю. М. Насонов // Фізіологія і біохімія с.-г. тварин : респ. міжвідомчий темат. наук. зб. – Київ, 1970. – Вип. 13. – С. 49-50.
69. **Материалы** по иннервации вилочковой железы гусей и уток / М. Е. Пилипенко, В. Ф. Мусиенко, Н. А. Оникко // Научные труды Харьков. зоовет ин-та. – Харьков, 1970. – Т. 5(16) : Повышение продуктивности с.-х. животных. – С. 304-309.
70. **Состояние** вилочковой железы некоторых с.-х. птиц в различные периоды жизненного цикла в эксперименте / М. Е. Пилипенко // Материалы науч. конф. каф. нормальной анатомии / Харьков. мед. ин-т. – Харьков, 1970. – Вип. 94. – С. 59-61.
71. **Электронномикроскопическое** исследование вилочковой железы утят / М. Е. Пилипенко, И. И. Белоконов // Научные труды Харьков. зоовет. ин-та. – Харьков, 1970. – Т. 5(29) : Борьба с болезнями с.-х. животных. – С. 205-209.

1971

72. **Морфологическая** реакция вилочковой железы и селезенки цыплят, иммунизированных против болезни Ньюкасла [псевдочумы] / И. И. Лукашев, М. Е. Пилипенко, В. К. Смолянинов // Доклады ВАСХНИЛ. – 1971. - № 5. – С. 23-24.
73. **Морфологічна** реакція вилочкової залози, сумки Фабриція та селезінки курчат при експериментальній саркомі Рауса / М. Ю. Пилипенко, В. П. Столяренко // Ветеринарія : респ. міжвідомчий темат. наук. зб. – Київ, 1971. – Вип. 28. – С. 37-42.
74. **Реакция** белкового обмена у уток системой гипофиз-кора надпочечников / Ю. М. Насонов, М. Е. Пилипенко // Материалы 2-й

конференции молодых ученых по генетике и разведению с.-х. животных. – Ленинград, 1971. – Т. 2. – С. 145-147.

1972

75. **Вплив** експериментального туберкульозу на клітинний стан вилочкової залози та деяких інших органів / М. Ю. Пилипенко // Ветеринарія : респ. міжвідомчий темат. наук. зб. – Київ, 1972. – Вип. 32. – С. 23-29.
76. **Вплив** тимектомії на розвиток каченят / М. Ю. Пилипенко // Птахівництво : респ. міжвідомчий темат. наук. зб. – Київ, 1972. – Вип. 13. – С. 60-65.
77. **К вопросу** о клеточном составе вилочковой железы (тимуса) уток / М. Е. Пилипенко, Н. А. Мусиенко // Труды Харьков. с.-х. ин-та, Харьков. зоовет. ин-та : межвузовский сб. – Харьков, 1972. – Т. 168 : Борьба с болезнями с.-х. животных. – С. 188-194.
78. **Морфологическая** реакция вилочковой железы (тимуса) у цыплят при аскаридозе / Н. Т. Литвишко, М. Е. Пилипенко // Проблемы паразитологии. – Киев, 1972. – Ч. 1. – С. 479.
79. **О клеточном** составе вилочковой железы (тимуса) уток / М. Е. Пилипенко // Тезисы докладов Всесоюзной науч.-метод. конф. анатомов, гистологов, эмбриологов с.-х. животных. – Москва, 1972. – Ч. 2. – С. 18.

1973

80. **Вплив** глюкокортикостероїду преднізолону на деякі органи каченят / М. Ю. Пилипенко // Птахівництво : респ. міжвідомчий темат. наук. зб. – Київ, 1973. – Вип. 16. – С. 54-59.
81. **К вопросу** о морфологии шейно-грудных лимфоузлов уток в норме и эксперименте / М. Е. Пилипенко, В. Ф. Мусиенко // Труды Харьков. с.-х. ин-та, Харьков. зоовет. ин-та : межинститутский сб. – Харьков, 1973. – Т. 188 : Меры борьбы с болезнями с.-х. животных. – С. 116-120.
82. **Морфологічна** реакція курячих ембріонів на вірус саркоми Рауса / М. Ю. Пилипенко // Птахівництво : респ. міжвідомчий темат. наук. зб. – Київ, 1973. – Вип. 16. – С. 87-91.

1974

83. **Влияние** некоторых эндо- и экзогенных факторов на эмбриогенез с.-х. птиц / М. Е. Пилипенко // Тезисы докладов 8-го Всесоюз. съезда анатомов, гистологов и эмбриологов. – Ташкент, 1974. – С. 209-210.

84. **Гістологічні** зміни в печінці, тимусі, селезінці та сумці Фабриція при експериментальному вірусному гепатиті каченят / М. Ю. Пилипенко, І. М. Дорошенко, І. Ю. Безрукава // Птахівництво : респ. міжвідомчий темат. наук. зб. – Київ, 1974. – Вип. 18. – С. 60-68.
85. **Интрамуральный** нервный аппарат вилочковой железы (тимуса) в период яйцекладки уток / М. Е. Пилипенко, В. Ф. Мусиенко // Труды Харьков. с.-х. ин-та, Харьков. зоовет. ин-та : межинститутский сб. – Харьков, 1974. – Т. 199 : Меры борьбы с болезнями с.-х. животных. – С. 102-106.
86. **Сравнительная** оценка гистологической реакции вилочковой железы (тимуса) и клоакальной сумки при вирусном гепатите и туберкулезе утят / М. Е. Пилипенко // Труды Харьков. с.-х. ин-та, Харьков. зоовет. ин-та : межинститутский сб. – Харьков, 1974. – Т. 199 : Меры борьбы с болезнями с.-х. животных. – С. 96-102.
87. **Электронномикроскопическое** строение вилочковой железы (тимуса) в связи с возрастом уток / М. Е. Пилипенко, И. И. Белоконов // Труды Харьков. с.-х. ин-та, Харьков. зоовет. ин-та : межинститутский сб. – Харьков, 1974. – Т. 198 : Повышение продуктивности с.-х. животных. – С. 262-269.

1975

88. **Вилочковая** железа (тимус) в онтогенезе уток и ее реакция на некоторые воздействия : автореф. дис. ... д-ра вет. наук / М. Е. Пилипенко ; Харьков. зоовет. ин-т. – Харьков, 1975. – 67 с.

***

89. **О тучноклеточной** реакции вилочковой железы в связи с возрастом и продуктивностью уток / М. Е. Пилипенко // Труды Харьков. с.-х. ин-та, Харьков. зоовет. ин-та : межинститутский сб. – Харьков, 1975. – Т. 213 : Повышение продуктивности с.-х. животных. – С. 177-179.
90. **Патологоанатомічні** зміни при експериментальному туберкульозі у каченят / М. І. Нікітін, О. І. Рожнятовська, М. Ю. Пилипенко // Ветеринарія : респ. міжвідомчий темат. наук. зб. – Київ, 1975. – Вип. 70. – С. 20-25.

1976

91. **К вопросу** о строении вилочковой железы (тимуса) / М. Е. Пилипенко // Труды Харьков. с.-х. ин-та, Харьков. зоовет. ин-та : межинститутский

сб. – Харьков, 1976. – Т. 227 : Повышение продуктивности с.-х. животных. – С. 129-134.

92. **Морфологическая** реакция тимуса при нотокотилидозе утят / М. Е. Пилипенко, Н. Т. Литвишко // Труды Харьков. с.-х. ин-та, Харьков. зоовет ин-та : межинститутский сб. – Харьков, 1976. – Т. 228 : Меры борьбы с болезнями с.-х. животных. – С. 78-81.

1977

93. **Вплив** вакцинації проти віспи-дифтериту на окремі внутрішні органи курей / М. Ю. Пилипенко, А. Б. Байдевлятов, В. П. Ніколаєнко // Птахівництво : респ. міжвідомчий темат. наук. зб. – Київ, 1977. – Вип. 23. – С. 68-72.

94. **Гістологічні** зміни в яєчнику, печінці і тимусі під впливом дегідратації курей-несушок / М. Ю. Пилипенко, М. Б. Кузнецов // Птахівництво : респ. міжвідомчий темат. наук. зб. – Київ, 1977. – Вип. 24. – С. 33-38.

95. **Морфологические** особенности некоторых внутренних органов в связи с доместикацией свиньи / М. Е. Пилипенко, А. М. Хохлов // Тезисы докл. 3-го съезда Всесоюз. общества генетиков и селекционеров им. Н.И. Вавилова, 16-20 мая 1977 года. – Ленинград, 1977. – С. 220-221.

96. **О клеточных** взаимоотношениях вилочковой железы (тимуса) / М. Е. Пилипенко // Труды Харьков. с.-х. ин-та, Харьков. зоовет ин-та : межинститутский сб. – Харьков, 1977. – Т. 238 : Меры борьбы с болезнями с.-х. животных. – С. 122-126.

97. **Про функціональні** та морфологічні зміни при водному голодуванні в організмі курей-несучок / М. Ю. Пилипенко, А. Б. Байдевлятов, М. Б. Кузнецов // Птахівництво : респ. міжвідомчий темат. наук. зб. – Київ, 1977. – Вип. 24. – С. 27-33.

98. **Реакція** деяких внутрішніх органів птиці на введення вакцини проти віспи, дифтериту / М. Ю. Пилипенко, А. Б. Байдевлятов, В. П. Ніколаєнко // Вісник с.-г. науки. – 1977. - № 4. – С. 68-71.

1978

99. **Видові** вікові особливості морфології тимуса і його зв'язок з репродуктивністю птиці / М. Ю. Пилипенко // Птахівництво : респ. міжвідомчий темат. наук. зб. – Київ, 1978. – Вип. 25. – С. 42-44.

100. **Влияние** степени развития вилочковой железы на рост и сохранность цыплят / М. Е. Пилипенко, Д. С. Чернятин, И. И. Островной // Труды Харьков. с.-х. ин-та, Харьков. зоовет ин-та : межинститутский сб. –

Харьков, 1978. – Т. 245 : Повышение продуктивности с.-х. животных. – С. 143-148.

101. **К гистоструктуре** некоторых органов эмбрионов - цыплят, погибших с признаками В-витаминной недостаточности / М. Е. Пилипенко // Труды Харьков. зоовет. ин-та. – Харьков, 1978. – Т. 249 : Меры борьбы с болезнями с.-х. животных. – С. 102-104.
102. **Морфологічні** особливості деяких внутрішніх органів у зв'язку з domestикацією свиней / М. Ю. Пилипенко, А. М. Хохлов // Свинарство : респ. міжвідомчий темат. наук. зб. – Київ, 1978. – Вип. 28. – С. 14-17.
103. **Про механізм** еволюції та функціональне значення тимуса / М. Ю. Пилипенко // Птахівництво : респ. міжвідомчий темат. наук. зб. – Київ, 1978. – Вип. 25. – С. 37-42.

1979

104. **Гистологические** и некоторые гистохимические особенности органов эмбрионов цыплят, погибших с признаками В1-витаминной недостаточности / М. Е. Пилипенко // Сб. науч. тр. Харьков. с.-х. ин-та, Харьков. зоовет. ин-та. – Харьков, 1979. – Т. 261 : Меры борьбы с болезнями с.-х. животных. – С. 94-96.
105. **Изучение** гистологических изменений в органах индюшат при Т-2 токсикозе / М. Е. Пилипенко // Научно-технический бюллетень / ВАСХНИЛ, Укр. НИИ птицеводства. – Харьков, 1979. - № 7.
106. **Изучение** действий различных концентраций Т-2 токсина в корме на 3-4-месячных индеек / М. Е. Пилипенко // Научно-технический бюллетень / ВАСХНИЛ, Укр. НИИ птицеводства. – Харьков, 1979. - № 7. – С. 37-41.
107. **Остеогенез** свиней у зв'язку з їх domestикацією / М. Ю. Пилипенко, А. М. Хохлов // Вісник с.-г. науки. – 1979. - № 10. – С. 47-48.

1980

108. **Гистоструктурные** и гистохимические показатели некоторых адаптивных механизмов у линейных и гибридных кур / Г. С. Крок, М. Е. Пилипенко, Н. А. Мусиенко, Н. И. Коновалова // 1-й укр. съезд анатомов, гистологов, эмбриологов и топографоанатомов, 10-12 сентября 1980 г. : тезисы докл. – Винница, 1980. – С. 109-110.

109. **Кормовая** ценность зерновой барды и ее обогащенного концентрата (дрожжей) / В. А. Кузнецов, М. Е. Пилипенко, Л. И. Малевана // Информационный листок № 227-80. – (Серия 34. Кормопроизводство).
110. **Морфологические** и функциональные нарушения в органах кур-несушек при низкокальциевом рационе / М. Е. Пилипенко, А. Ф. Прокудин // Научно-технический бюллетень / ВАСХНИЛ, Укр. НИИ птицеводства. – Харьков, 1980. - № 8. – С. 4-7.
111. **О действиях** Т-2 токсина на организм утят и индюшат / М. Е. Пилипенко // Сб. трудов Харьков. с.-х. ин-та. – Харьков, 1980. – Т. 260 : Утилизация навоза промышленных комплексов и освоение мелиорированных земель. – С. 95.
112. **Экспериментальный** Т-2 токсикоз утят / В. А. Труфанова, М. Е. Пилипенко, А. Н. Котик // Научно-технический бюллетень / ВАСХНИЛ, Укр. НИИ птицеводства. – Харьков, 1980. - № 9. – С. 46-49.

1981

113. **Використання** соняшникових гранул в годівлі овець / Н. М. Швечикова, М. Ю. Пилипенко // Вісник с.-г. науки. – 1981. - № 10. – С. 81.
114. **Вплив** низькокальцієвого раціону на функціональні та морфологічні показники курей-несучок / М. Ю. Пилипенко, О. П. Прокудин // Птахівництво : респ. міжвідомчий темат. наук. зб. – Київ, 1981. – Вип. 31. – С. 23-26.
115. **Дія** Т-2 токсину на організм каченят та індичат / М. Ю. Пилипенко, А. М. Котик, В. О. Труфанова // Вісник с.-г. науки. – 1981. - № 6. – С. 41-43.
116. **Изучение** гистологических изменений в органах индюшат при Т-2 токсикозе / М. Е. Пилипенко, В. А. Труфанова, А. Н. Котик // Ветеринария. – 1981. - № 4. – С. 32.
117. **Морфофункциональные** особенности в онтогенезе с.-х. птиц / М. Е. Пилипенко, Г. С. Крок, Н. А. Мусиенко, Н. И. Коновалова // 9-й Всесоюзный съезд анатомов, гистологов и эмбриологов, Минск 23-26 июня : тезисы докл. – Минск, 1981. – С. 303.
118. **О микроструктуре** копуляторного органа гусака / М. Е. Пилипенко, Л. И. Наливайко // Научно-технический бюллетень / ВАСХНИЛ, Укр. НИИ птицеводства. – Харьков, 1981. - № 10. – С. 43-45.

119. *Экспериментальный* Т-2 токсикоз гусят / М. Е. Пилипенко, А. Н. Котик, В. А. Труфанова, В. С. Бырка // Научно-технический бюллетень / ВАСХНИЛ, Укр. НИИ птицеводства. – Харьков, 1981. - № 11. – С. 49-52.

1982

120. *Гістологічні* зміни в органах при нейсеріозі гусей / М. Ю. Пилипенко, Л. І. Наливайко // Вісник с.-г. науки. – 1982. - № 12. – С. 44-45.
121. *Действие* Т-2 токсина на организм гусят / М. Е. Пилипенко, А. Н. Котик, В. А. Труфанова // Актуальные вопросы патологоанатомической диагностики болезней животных : материалы 8-й Всесоюз. конф. по патологической анатомии животных, 15-17 сентября 1981 г., г. Витебск. – Ленинград, 1982. – С. 157-159.
122. *Патоморфологические* изменения репродуктивных органов гусей при экспериментальном заражении микроорганизмами / М. Е. Пилипенко // Научно-технический бюллетень / ВАСХНИЛ, Укр. НИИ птицеводства. – Харьков, 1982. - № 12. – С. 39-42.

1983

123. *Вплив* підвищених норм вітамінів Є та А на спермопродукцію індиків / М. Ю. Пилипенко, М. С. Жедек, П. Ф. Сурай // Вісник с.-г. науки. – 1983. - № 12. – С. 56-58.
124. *К морфологии* органов кроветворения в связи с доместикацией свиньи / М. Е. Пилипенко, А. М. Хохлов // Генетические аспекты селекции с.-х. растений и животных : материалы Всесоюз. совещания. – Киев, 1983. – С. 170-172.

1984

125. *Изменения* в органах овец при экспериментальном фузариотоксикозе / М. Е. Пилипенко // Ветеринария. – 1984. - № 8. – С. 63-65.

1985

126. *Влияние* добавок свекловичной мелассы в рационы бройлеров и яичных кур на их продуктивность и жизнеспособность / В. Н. Далин, О. В. Мерзленко, Н. В. Картамышева, М. Е. Пилипенко // Повышение эффективности использования кормов в животноводстве : сб. науч. тр. Белгородского с.-х. ин-та. – Белгород, 1985. – С. 52-60.
127. *Влияние* принудительного откорма гусей на микроструктуру печени / М. Е. Пилипенко, Н. Г. Рябоконт // Научно-технический бюллетень /

ВАСХНИЛ, Укр. НИИ птицеводства. – Харьков, 1985. - № 18. – С. 41-43.

128. **Влияние** экспериментального микотоксикоза на лимфоидные органы гусят / М. Е. Пилипенко, В. С. Бырка, А. Н. Котик, В. С. Труфанова // Сб. науч. тр. Харьков. с.-х. ин-та. – Харьков, 1985. – Т. 316 : Интенсификация птицеводства. – С. 107-111.
129. **Гистоструктура** слезно-носового канала у крупного рогатого скота / М. Е. Пилипенко, Г. И. Горшков, Р. С. Алахвердиев // Научно-технический бюллетень / НИИ животноводства Лесостепи и Полесья УССР. – Харьков, 1985. - № 42. – С. 52-57.
130. **К морфологии** слезно-носового протока у крупного рогатого скота / М. Е. Пилипенко, Р. С. Алахвердиев, В. С. Бырка // Актуальные вопросы морфологии : тезисы докл. II съезда анатомов, гистологов, эмбриологов и топографоанатомов УССР, Полтава 11-13 сентября 1985 г. – Полтава, 1985. – С. 154.
131. **Микроскопическая** структура печени после принудительного откорма гусей / М. Е. Пилипенко, Н. Г. Рябоконь // Сб. науч. тр. Харьков. с.-х. ин-та. – Харьков, 1985. – Т. 316 : Интенсификация птицеводства. – С. 65-72.
132. **Ультроструктура** фолликулярного эпителия яичника кур в норме и при спонтанном желточном перитоните / М. Е. Пилипенко, А. Б. Байдевятов // Научно-технический бюллетень / ВАСХНИЛ, Укр. НИИ птицеводства. – Харьков, 1985. - № 18. – С. 46-48.

1986

133. **Гистологические** изменения в органах гусят при экспериментальном Т-2 токсикозе / М. Е. Пилипенко, В. С. Бырка, А. Н. Котик, В. А. Труфанова // Научно-технический бюллетень / ВАСХНИЛ, Укр. НИИ птицеводства. – Харьков, 1986. - № 20. – С. 47-49.
134. **Гистоструктура** слезно-носового протока у некоторых животных / М. Е. Пилипенко, Т. Н. Носальская, Н. А. Мусиенко, И. М. Щетинский // 10-й Всесоюз. съезд анатомов, гистологов и эмбриологов, Винница 17-19 сентября 1986 г. : тезисы докл. – Полтава, 1986. – С. 270.
135. **Динамика** микроструктуры печени помесных гусей в процессе принудительного откорма / М. Е. Пилипенко, Н. Г. Рябоконь // Научно-технический бюллетень / ВАСХНИЛ, Укр. НИИ птицеводства. – Харьков, 1986. - № 21. – С. 36-39.

136. **Катетеризация** слезно-носового протока крупного рогатого скота / Р. С. Алахвердиев, С. Д. Рамазанов, М. Е. Пилипенко // Ветеринария. – 1986. - № 12. – С. 60-63.

1987

137. **Влияние** принудительного откорма на организм гусей / М. Е. Пилипенко, В. С. Бырка, Н. И. Коновалова // Возрастная и экологическая морфология животных в условиях интенсивного животноводства : сб. науч. тр. Ульяновского с.-х. ин-та. – Ульяновск, 1987. – С. 151-152.

1988

138. **Возрастная** морфология органов яйцеобразования индейки / Е. Е. Жигалова, М. Е. Пилипенко // Морфологи Украины – сельскому хозяйству : реком. для преподавателей кафедр анатомии / Укр. респ. правление НТО с.-х., УСХА. – Киев, 1988. – С. 33-34.

139. **Морфофункциональные** показатели яйцевода белой широкогрудой индейки в связи с возрастом и яйцекладкой / Е. Е. Жигалова, М. Е. Пилипенко, П. Ф. Сурай // Научно-технический бюллетень / ВАСХНИЛ, Укр. НИИ птицеводства. – Харьков, 1988. - № 24. – С. 41-44.

140. **Экспериментальный** Т-2 токсикоз утят / М. Е. Пилипенко, В. С. Бырка, Н. И. Коновалова // Болезни птиц при интенсивных методах ведения отрасли : межвуз. сб. науч. тр. Харьков. с.-х. ин-та, Харьков. зоовет. ин-та. – Харьков, 1988. – С. 76-82.

1989

141. **Методические** рекомендации к лабораторно-практическим занятиям по частному курсу гистологии (для студентов II курса ветеринарного факультета) / М. Е. Пилипенко. – Харьков, 1989. – 44 с.

***

142. **О защитных** структурах яйцевода индейки / М. Е. Пилипенко, Е. Е. Жигалова, П. Ф. Сурай // Научно-технический бюллетень / ВАСХНИЛ, Укр. НИИ птицеводства. – Харьков, 1989. - № 26. – С. 23-25.

1990

143. **О защитных** барьерах яйцевода индейки / М. Е. Пилипенко, Е. Е. Жигалова // Актуальные вопросы морфологии : тезисы докл. 3-го съезда анатомов, гистологов, эмбриологов и топографоанатомов УССР, Черновцы, 19-21 сентября 1990 г. – Черновцы, 1990. – С. 239-240.

144. **Секреция** и распределение гликозаминогликанов в яйцеводе индеек / Е. Е. Жигалова, М. Е. Пилипенко, П. Ф. Сурай // Научно-технический бюллетень / ВАСХНИЛ, Укр. НИИ птицеводства. – Харьков, 1990. - № 28. – С. 31-34.
145. **Тимус** индейки при микоплазмозе / М. Е. Пилипенко, Л. И. Наливайко, В. П. Наливайко, И. Ю. Безрукавая // Научно-технический бюллетень / ВАСХНИЛ, Укр. НИИ птицеводства. – Харьков, 1990. - № 28. – С. 44-46.

1991

146. **Возрастная** динамика органов яйцеобразования у гусей / Е. Е. Бондаренко, М. Е. Пилипенко // Повышение продуктивности с.-х. животных и совершенствование мер борьбы с болезнями в условиях интенсивного ведения животноводства и создания фермерских хозяйств : тезисы докл. на Всесоюз. науч. конф., 17-22 сентября 1991 г. / Харьков. гос. аграрный ун-т. – Харьков, 1991. – С. 47-48.
147. **Вплив** селеніту на імунологічну реактивність новонароджених телят / М. Ю. Пилипенко, О. А. Белявцева, К. Д. Крилов, Н. Г. Саніна // Ветеринарія : респ. міжвід. темат. наук. зб. – Київ, 1991. – Вип. 66. – С. 69-73.
148. **Морфофункциональные** показатели органов иммунной системы при экспериментальном Т-2 токсикозе утят / М. Е. Пилипенко, В. С. Бырка, Н. И. Коновалова // Интенсификация птицеводства : межвуз. сб. науч. тр. – Харьков, 1991. – С. 21-25.
149. **Морфофункциональные** показатели щитовидной железы в связи с возрастом гусей / М. Е. Пилипенко, Е. Е. Бондаренко // Морфо-экологические проблемы в животноводстве и ветеринарии : материалы докл. Респ. науч. конф. морфологов (Киев, 19-22 сентября 1991 г.) / Госагропром УССР, УААН, Укр. с.-х. акад. – Киев, 1991. – С. 98.
150. **Патоморфологічні** зміни внутрішніх органів гусенят при експериментальному Т-токсикозі / М. Ю. Пилипенко, В. С. Бирка // Ветеринарія : респ. міжвід. темат. наук. зб. – Київ, 1991. – Вип. 66. – С. 11-13.
151. **Экспериментальный** Т-2 токсикоз с.-х. птицы / М. Е. Пилипенко, В. С. Бырка, Н. И. Коновалова // Повышение продуктивности с.-х. животных и совершенствование мер борьбы с болезнями в условиях интенсивного ведения животноводства и создания фермерских

хозяйств : тезисы докл. на Всесоюз. науч. конф., 17-22 сентября 1991 года / Харьков. гос. аграрный ун-т. – Харьков, 1991. – С. 68-69.

1992

152. **О взаимосвязи** щитовидной железы и органов яйцеобразования у гусей / М. Е. Пилипенко, Е. Е. Бондаренко, П. Ф. Сурай // Научно-технический бюллетень / УААН, Ин-т птицеводства. – Харьков, 1992. – С. 26-31.

1994

153. **Видовые** особенности топографии и строения тимуса птиц / М. Е. Пилипенко // Современные проблемы ветеринарной хирургии : материалы междунар. науч.-практ. конф., посвященной 90-летию со дня рождения И.И. Магды / Харьков. зоовет. ин-т. – Харьков, 1994. – С. 15-16.

154. **Дія** Т-2 токсину на лімфоїдні органи с.-г. птиці / М. Ю. Пилипенко, В. С. Бирка, Н. І. Коновалова // Проблеми підвищення продуктивності тварин та ефективність їх лікування : тези доп. наук.-практ. конф., 19-21 квітня 1994 р., м. Дніпропетровськ. – Дніпропетровськ, 1994. – С. 132.

155. **Методика** преподавания эмбриологии на кафедре гистологии и морфологии с.-х. животных / М. Е. Пилипенко, В. С. Бирка, Н. И. Коновалова // Зоологическая наука и современные проблемы зоотехнии и вет. медицины : материалы междунар. науч.-практ. конф., посвященной 90-летию со дня рождения Лукина Е.И. / Харьков. зоовет. ин-т. – Харьков, 1994. – С. 34.

156. **Морфологічні** показники яйцеводу в зв'язку з віком гусей / М. Ю. Пилипенко, О. Є. Бондаренко // Проблеми підвищення продуктивності тварин та ефективність їх лікування : тези доп. наук.-практ. конф., 19-21 квітня 1994 р., м. Дніпропетровськ. – Дніпропетровськ, 1994. – С. 20.

157. **Факторы**, определяющие норму и патологию эмбриогенеза птицы / М. Е. Пилипенко, В. С. Бирка, Н. И. Коновалова [и др.] // Основоположник зоотехнической науки П.Н. Кулешов и перспективы развития специальностей по зоотехнии и ветеринарии : материалы междунар. науч.-практ. конф., посвященной 140-летию со дня рождения проф. Кулешова П.Н. / Харьков. зоовет. ин-т. – Харьков, 1994. – С. 34.

Авторами также являются : Н. Н. Куц, Е. Е. Бондаренко.

1996

158. **До кровопостачання** тимуса гусей / М. Ю. Пилипенко // Проблеми зоотехнії і ветеринарії : матеріали звіт. наук. конф. ін-ту за результатами досліджень в 1992 і 1993 р. / Харків. зоовет. ін-т. – Харків, 1996. – С. 118.
159. **До морфології** тимуса гусей / М. Ю. Пилипенко // Проблеми зоотехнії і ветеринарії : матеріали звіт. наук. конф. ін-ту за результатами досліджень в 1992 і 1993 р. / Харків. зоовет. ін-т. – Харків, 1996. – С. 39.
160. **Клинико-морфологическая** характеристика А-гипервитаминоза цыплят / М. Е. Пилипенко, В. С. Бирка, Н. И. Коновалова [и др.] // Корифей зоотехнической науки М.Ф. Иванов и перспективы развития специальностей по зоотехнии и ветеринарии. - Харьков, 1996. – С. 91.
Авторами также являются : Н. Н. Куц, Е. Е. Бондаренко, П. Ф. Сурай, Т. В. Кукленко.
161. **Морфофункціональні** показники статевої системи у зв'язку з віком гусей / О. Є. Бондаренко, М. Ю. Пилипенко // Проблеми зоотехнії і ветеринарії : матеріали звіт. наук. конф. ін-ту за результатами досліджень в 1992 і 1993 роках / Харків. зоовет. ін-т. – Харків, 1996. – С. 5-6.
162. **О клеточном** составе и его взаимодействиях в тимусе птиц / М. Е. Пилипенко, И. И. Белоконов // Корифей зоотехнической науки М.Ф. Иванов и перспективы развития специальностей по зоотехнии и ветеринарии. - Харьков, 1996. – С. 90.

1997

163. **Експериментальний** А-гіпервітаміноз курчат / М. Ю. Пилипенко, В. С. Бирка, Н. І. Коновалова [та ін.] // Проблеми зооінженерії та вет. медицини : вісник Харків. держ. зоовет. ін-ту. – Харків, 1997. – Вип. 2(26). – С. 68.
Авторами також є : М. М. Куц, О. Є. Бондаренко.

1998

164. **Спостереження** за вирощуванням та несучістю гусей / М. Ю. Пилипенко, В. С. Бирка, М. М. Василевська // Проблеми зооінженерії та вет. медицини : зб. наук. праць Харків. держ. зоовет. ін-ту. – Харків, 1998. – Вип. 4(28), ч. 1. – С. 101-103.

1999

165. **Цитологія**, гістологія, ембріологія : підручник / В. П. Новак, М. Ю. Пилипенко, Ю. П. Бичков ; за ред. В. П. Новака. – Київ : Віра-Р, 2001. – 288 с.

***

166. **Професор** Є.Ф. Лисицький – видатний гістолог та ембріолог (До 125-річчя від дня народження) / М. Ю. Пилипенко, В. С. Бирка // Проблеми зооінженерії та вет. медицини : зб. наук. праць Харків. держ. зоовет. ін-ту. – Харків, 1999. – Вип. 5(29), ч. 2 : Вет. науки. – С. 227-229.

167. **О природе** телец Гассалья (тимусных телец) и их значение / М. Е. Пилипенко, И. И. Белоконов // Проблеми зооінженерії та вет. медицини : зб. наук. праць Харків. держ. зоовет. ін-ту. – Харків, 2000. – Вип. 6, ч. 1. – С. 162-165.

168. **Історичні** віхи становлення учбового процесу на кафедрі гістології та ембріології Харківського зооветеринарного інституту / М. Ю. Пилипенко, В. С. Бирка, Н. І. Коновалова [та ін.] // Проблеми зооінженерії та вет. медицини : зб. наук. праць Харків. держ. зоовет. акад. – Харків, 2001. – Вип. 9(33), ч. 3. – С. 321-325.

Авторами також є : М. М. Куц, О. Є. Жигалова.

АВТОРСЬКІ СВДОЦТВА

169. А. с. 1306120 СССР, МКИ 4С 12 N 5/00. Способ культивирования клеток животных / М. Е. Пилипенко, А. Ф. Бабкин, Е. А. Бабкина ; заявитель Харьков. зоовет. ин-т. - № 3927701/28-13, заявл. 05.05.85. – (ДСП).

Учні змушують мене самого залишатися молодим.

Ернест Резерфорд (за словами П.Л. Капіци)

НАУКОВА ШКОЛА

Дисертації підготовлені під науковим керівництвом

М.Ю. Пилипенка

**на здобуття наукового ступеня
кандидата ветеринарних наук**

1. **Горбатенко В. П.** Морфология тимуса и средостенных лимфатических узлов в связи с возрастом и содержанием овец : автореферат дис. ... канд. вет. наук / Валентина Павловна Горбатенко ; Витебский вет. институт. – Витебск, 1988. – 18 с.
2. **Симоненко В. И.** Морфофункциональная характеристика семенников, придаточных половых желез и их экстраорганных нервных элементов баранов в связи с возрастом и условиями содержания (гипокинезией) : автореферат дис. ... канд. вет. наук / Василий Иванович Симоненко ; Витебский вет. институт. – Витебск, 1989. – 17 с.
3. **Жигалова О. Є.** Морфофункціональна характеристика яйцепроводу індичок в постнатальному періоді онтогенезу : автореферат дис. ... канд. вет. наук / Олена Євгенівна Жигалова ; Харківський зооветеринарний інститут.- Харків, 1998. – 18 с.
4. **Куш М. М.** Морфофункціональна характеристика печінки курчат-бройлерів при використанні у раціоні кормових добавок гумінату, аеросилу та гумісилу : автореферат дис. ... канд. вет. наук / Микола Миколайович Куш ; Харківський зооветеринарний інститут. –Харків, 1998. – 16 с.
5. **Бондаренко О. Є.** Вікова морфофункціональна характеристика яйцепроводу гусей : автореферат дис. ... канд. вет. наук / Олена Євгенівна Бондаренко ; Харківський зооветеринарний інститут. – Харків, 2000. – 19 с.

ПУБЛІКАЦІ ПРО ЖИТТЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ МИХАЙЛА ЮХИМОВИЧА ПИЛИПЕНКА

1. Мусієнко М. Щирий друг [доцент кафедри ембріології і гістології, кандидат біологічних наук М.Є. Пилипенко] / М. Мусієнко // Ленінський шлях. – 1973. – 15 лютого.
2. Бирка В. С. Пилипенко М.Ю. / Валентина Степанівна Бирка // Вчені у галузі ветеринарної медицини. – Київ, 2001. – Кн.6. – С. 267-268.
3. До історії кафедри анатомії і гістології ХДЗВА / М. М. Кущ, В. С. Бирка, О. Є. Бондаренко, В. П. Горбатенко, О. Є. Жигалова, Н. І. Коновалова, С. Г. Матковська, Г. М. Фоменко, І. В. Яценко // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : зб. наук. праць присвячений 135-річчю заснування кафедри анатомії та 100-річчю заснування кафедри гістології ХДЗВА. – Харків, 2006. – Вип. 13(38), ч. 2 : Актуальні питання сучасної морфології. – С. 3-21.
4. Жигалова О. Є. Професор Пилипенко Михайло Юхимович / Олена Євгенівна Жигалова // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : зб. наук. праць присвячений 135-річчю заснування кафедри анатомії та 100-річчю заснування кафедри гістології ХДЗВА. – Харків, 2006. – Вип. 13(38), ч. 2 : Актуальні питання сучасної морфології. – С. 350-353.

ПРЕДМЕТНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПОКАЖЧИК

Птахівництво

Ембріогенез і виводимість молодняка с.-г. птиці 20, 24, 83, 157

Взяття крові 16

Качки

Ембріогенез 10, 12, 17, 19

Ембріогістогенез 7, 15, 21, 61

Інкубація 6

Статевий диморфізм: гематологічні дослідження 22

Продуктивність 31

Годівля 5, 7, 8, 10, 19

Білковий обмін 56, 60, 63, 66, 67, 68, 74

Тимектомія 60, 62, 63, 76

Кури

Ембріогенез, інкубація 9, 11, 13, 14, 36, 40

Гематологічні показники при інкубації 4, 6, 18

Яйця 3, 40

Гістоструктура ембріонів курчат за В-вітамінної недостатності 101, 104

А-гіпервітаміноз 160, 163

Годівля 2, 110, 114, 126

Гуси

Примусова відгодівля 127, 131, 135, 137

Продуктивність та загрудинна залоза 32

Щитоподібна залоза 149, 152

Обмін в тканинах в онтогенезі 39

Вирощування та несучість 164

Індики

Вітаміни в годівлі 123

Ембріогенез 29, 33

Морфологія, гістологія с.-г. тварин та птиці

Загальні (окремі) дослідження 41, 43, 64, 81, 95, 102, 108, 110, 114, 117, 120, 122, 124, 132

Гістологічні та морфофункціональні зміни в органах при:

- експериментальному вірусному гепатиті 84, 86
- експериментальному туберкульозі 58, 65, 75, 86, 90
- експериментальній вірусній саркомі Рауса 73, 82
- дегідратації 94, 97
- токсикозах 105, 106, 111, 112, 115, 116, 119, 121, 125, 128, 133, 140, 148, 150, 151, 154
- застосуванні преднізолону 48, 51, 55, 56, 80

Вплив вакцинації на окремі органи 72, 93, 98

Вилочкова залоза (тимус): функціональне значення, морфологічні особливості, механізм еволюції 23, 25-28, 31, 34, 35, 38, 42, 44-48, 50, 52-54, 58, 59, 65, 67, 69-73, 75, 77-79, 84-89, 91, 92, 94, 96, 99, 100, 103, 145, 153, 158, 159, 162

Природа та морфологічні особливості тілець Гассалья 27, 30, 37, 167

Органи яйцестворення, яйцепровід 86, 94, 132, 138, 139, 142-144, 146, 152, 156

Статева система 31, 118, 122, 123, 161

Надпирники 49, 67, 74

Фабрицієва сумка 51, 57, 73, 84

Селезінка 72, 73, 84

Мікроструктура печінки 94, 127, 131, 135

Гістоструктура, катетеризація слъозо-носової протоки 129, 130, 134, 136

Годівля с.-г. тварин: - *Овець 113*

- *Мікроелементи в годівлі молодняка 20, 147*
- *Зернова барда 109*

Вища освіта

Історичні віхи кафедри анатомії і гістології 166, 168

Навчальний процес на кафедрі 141, 155, 165

Культивування клітин тварин 169

Остеогенез свиней 107

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

Алахвердиев Р.С. 129, 130, 136

Бабкина А.Ф. 169

Бабкина Е.А. 169

Байдевлятов А.Б. 93, 97, 98, 132

Безрукава І.Ю. (Безрукавая И.Ю.) 84, 145

Белоконов И.И. 71, 87, 162, 167

Белявцева О.А. 147

Биховець А.У. 15

Бичков Ю.П. 165

Бондаренко Е.Е. (Бондаренко О.Є.) 146, 149, 152, 156, 157, 160, 161, 163

Бырка В.С. (Бирка В.С.) 119, 128, 130, 133, 137, 140, 148, 150, 151, 154, 155, 157, 160, 163, 164, 166, 168

Василевська М.М. 164

Горшков Г.И. 129

Далин В.Н. 126

Дорошенко І.М. 84

Жедек М.С. 123

Жигалова Е.Е. (Жигалова О.Є.) 138, 139, 142-144, 168

Картамышева Н.В. 126

Кисельов Г.І. (Кисилев Г.И.) 44, 49

Коновалова Н.И. (Коновалова Н.І.) 108, 117, 137, 140, 148, 151, 154, 155, 157, 160, 163, 168

Косов В.А. 57
Котик А.Н. (Котик А.М.) 112, 115, 116, 119, 121, 128, 133
Крилов К.Д. 147
Крок Г.С. 7, 11, 12, 14, 15, 19, 20, 29, 33, 36, 40, 43, 108, 117
Кузнецов В.А. 109
Кузнецов М.Б. 94, 97
Кукленко Т.В. 160
Курдюков М.Г. 31, 32
Кущ Н.Н. 157, 160, 163, 168

*Л*ебедева В.І. 65
Лень М.М. 14
Лисицький Є.Ф. (166)
Литвишко Н.Т. 78, 92
Лукашев И.И. 72

*М*алевана Л.И. 109
Мерзленко О.В. 126
Мусяенко В.Ф. 69, 81, 85
Мусяенко Н.А. 77, 108, 117, 134

*Н*аливайко В.П. 145
Наливайко Л.И. (Наливайко Л.І.) 118, 120, 145
Насонов Ю. М. 56, 60, 63, 66-68, 74
Нікітін М.І. 90
Ніколаєнко В.П. 93, 98
Новак В.П. 165
Носальская Т.Н. 134

Онипко Н.А. 69

Остривной И.И. 100

Прокудин А.Ф. (Прокудін О.П.) 110, 114

Рамазанов С.Д. 136

Рожнятовська О.І. 65, 90

Рябокоть Н.Г. 127, 131, 135

Саніна Н.Г.

Смолянинов В.К. 72

Сурай П.Ф. 123, 139, 142, 144, 152, 160

Труфанова В.А. (Труфанова В.О.) 112, 115, 116, 119, 121, 128, 133

Фоменко Г.Н. 60

Хохлов А.М. 95, 102, 107, 124

Цымбал Т.Г. 16, 42, 50, 64

Чернятин Д.С. 100

Чечоткін О.В. 44

Швечикова Н.М. 113

Штиленко М.А. 55

Щербина П.Ф. (Щербина П.П.) 1, 2, 7

Щетинский И.М. 134

ЗМІСТ

Основні дати життя та діяльності професора Михайла Юхимовича Пилипенка.....	4
Професор Пилипенко Михайло Юхимович (<i>О.Є.Жигалова</i>).....	6
ХРОНОЛОГІЧНИЙ ПОКАЖЧИК ПУБЛІКАЦІЙ.....	10
Авторські свідоцтва.....	29
Наукова школа.....	30
Публікації про життя та діяльність Михайла Юхимовича Пилипенка.....	31
ПРЕДМЕТНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПОКАЖЧИК.....	32
ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК.....	34